

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแม่น้ำโขง

สภาพแวดล้อมธรรมชาติในกลุ่มน้ำโขง

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติถือกำเนิดจากที่ราบสูงทิเบต ไหลผ่านสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงลงทะเลจีนใต้ ในด้านความหลากหลายพันธุ์ปลาเป็นรองก็เพียงแต่แม่น้ำอเมซอนเท่านั้น (Peterson and Middleton 2010) มีปลากว่า 850 ชนิด พืช 20,000 ชนิด สัตว์ 430 ชนิด นก 1,200 ชนิด และสัตว์เลื้อยคลาน รวมถึงสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 800 ชนิด อาศัยอยู่ (Thompson 2008) ทั้งลุ่มน้ำประกอบด้วยพื้นที่ 795,000 ตารางกิโลเมตร และมีความยาว 4,909 กิโลเมตร (MRC 2000:5)

รูปที่ 1 แม่น้ำโขง

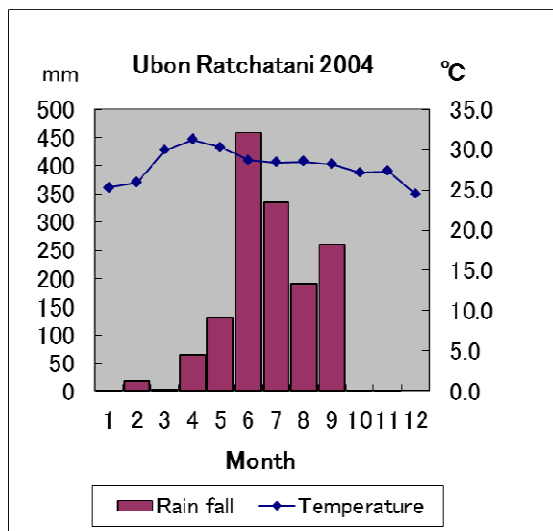
ในญี่ปุ่น ระยะห่างระหว่างต้นน้ำและปากแม่น้ำต่างๆ มีระยะสั้น ขณะที่แม่น้ำโขงไหลเป็นระยะทางไกล หนึ่งในลักษณะเฉพาะของแม่น้ำโขงก็คือ ไม่มีความแตกต่างในระดับความสูงระหว่างต้นน้ำและปากแม่น้ำ (ยกเว้นบริเวณต้นน้ำ) (สำนักงานบริหารแม่น้ำโตะเนะ กระทรวงที่ดิน หน่วยงานพัฒนาภูมิภาค คันทอ การท่องเที่ยวขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐาน)

แม่น้ำโขงไหลผ่าน 6 ประเทศ ได้แก่ จีน (ชิงไห่ และยูนนาน) พม่า/เมียนมาร์¹ ลาว ไทย กัมพูชาและเวียดนาม และไหลลงสู่ทะเล จีนเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำใหญ่ 3 สายของโลกคือ แม่น้ำแยงซี แม่น้ำโขง และแม่น้ำสาละวิน บริเวณที่แม่น้ำทั้ง 3 สายไหลใกล้ๆ กันเกิดเป็นภูมิประเทศที่เรียก “แม่น้ำคู่ขนาน 3 สาย” แม่น้ำโขงไหลเข้าลาว ไหลไปตามพรมแดนพม่าลาว ไทยลาว ไหลเข้ากัมพูชา เชื่อมต่อทะเลสาบโตนเล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกัมพูชา และเมื่อไหลเข้าเวียดนาม คนเวียดนามเรียกว่า “แม่น้ำเก้ามังกร” สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงในเวียดนามนับเป็นหนึ่งในพื้นที่ปลูกข้าวใหญ่ที่สุดในโลก และจากนั้นแม่น้ำโขงจึงไหลลงทะเลจีนใต้

แม่น้ำโขงเกิดจากหิมะละลายบนเทือกเขาหิมาลัย รับน้ำจากพื้นที่ต่างๆ คือในจีน 16 เปอร์เซ็นต์ พม่า 2 เปอร์เซ็นต์ ลาว 35 เปอร์เซ็นต์ ไทย 18 เปอร์เซ็นต์ กัมพูชา 18 เปอร์เซ็นต์ และเวียดนาม 11 เปอร์เซ็นต์ (MRC 2005)

	จีน	พม่า	ลาว	ไทย	กัมพูชา	เวียดนาม	พื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่รับน้ำ(ตร.กม.)	165,000	24,000	202,000	184,000	155,000	65,000	795,000
การรับน้ำ (เปอร์เซ็นต์พื้นที่รับน้ำทั้งหมด)	21	3	25	23	20	8	100
ปริมาตร (เปอร์เซ็นต์พื้นที่น้ำทั้งหมด)	16	2	35	18	18	11	100

ตาราง: เปรียบเทียบพื้นที่รับน้ำแม่น้ำโขงใน 6 ประเทศ (MRC 2005:1)

รูปที่ 2: อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนในอุบลราชธานี (หน่วยงานอุตุนิยม อุบลราชธานี 2547)

ลุ่มน้ำโขงมีภูมิอากาศแบบลมมรสุมร้อนชื้น เริ่ม

จากกลางเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ได้จะนำฝนมา และจากเดือนพฤศจิกายนถึงกลางมีนาคมลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะนำฤดูร้อนมาสู่ภูมิภาค (MRC 2010:14) ต่อเนื่องถึงไปจนถึงเมษายน และในเดือนพฤษภาคมฝนจะตกอีกครั้งส่งสัญญาณการเริ่มต้นใหม่ของฤดูฝน ยกเว้นพื้นที่ในจีน ช่วงเวลาที่ร้อนที่สุดของปีอยู่ราวเดือนเมษายน

ปริมาณน้ำฝนต่อปีในจังหวัดอุบลราชธานี ภาคอีสานประเทศไทย อยู่ที่ 1,500 มม เท่ากับของโตเกียว

โดยประมาณ แต่จากรูปที่ 2 ปริมาณน้ำฝนกระจุกตัวอยู่

ระหว่างเดือนพฤษภาคมและกันยายน ดังนั้นแทบไม่มีฝนตกเลยจากเดือนตุลาคมถึงพฤษภาคมปีถัดมาซึ่งเริ่มฤดูฝนอีกครั้ง แม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านอุบลราชธานีก็ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบปริมาณฝนตกดังกล่าว เกิดน้ำขึ้นเดือนพฤษภาคมและถึงจุดสูงสุดในเดือนตุลาคม และจากเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายนระดับน้ำค่อยๆ ลดลงอีกครั้ง

แม่น้ำโขงสายหลักเท่านั้นที่รับน้ำจากการละลายของหิมะจากเทือกเขาหิมาลัย โดยระดับน้ำเริ่มสูงขึ้นในเดือนเมษายน การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญของสภาพแม่น้ำ ก่อให้เกิดพื้นฐานของระบบนิเวศอันหลากหลายและสภาพแวดล้อมธรรมชาติเฉพาะตัวของลุ่มน้ำโขง

เอกสารอ้างอิง

Mekong River Commission (MRC). 2005. *Overview of the Hydrology of the Mekong Basin*.

<http://www.mekonginfo.org/assets/midocs/0001968-inland-waters-overview-of-the-hydrology-of-the-mekong-basin.pdf>

Mekong River Commission (MRC). 2010. *State of the Basin Report 2010*.

<http://www.mrcmekong.org/assets/Publications/basin-reports/MRC-SOB-report-2010full-report.pdf>

Peterson, B., and C. Middleton. 2010. *Feeding Southeast Asia: Mekong River Fisheries and Regional Food Security*.

Berkeley, California: International Rivers (IR). http://www.internationalrivers.org/files/attached-files/intrivers_mekongfoodsecurity_jan10.pdf

Thompson, C. 2008. *First Contact in the Grater Mekong*. World Wildlife Fund (WWF) Greater Mekong Programme. http://awsassets.panda.org/downloads/first_contact_final_report.pdf

Tone River Management Office of the Ministry of Land, Infrastructure, Transport, and Tourism, Kanto Regional Development Bureau. *What are the Unique Characteristics of Japan's Rivers?* (in Japanese). <http://www.ktr.mlit.go.jp/tonedamu/tonedamu00082.html> (accessed on September 30, 2012)

ຍຸກະ ດິກູຈີ

---

¹ ດລອດທັງຮາຍງານເອກສາກ Briefing Paper (BP) ຈະໃຊ້ຄຳວ່າ “ພມ່າ”